

Інтегровані уроки рідної мови і мовлення. Українська мова. 2 клас

Про книгу

У посібнику представлена інноваційна модель розвитку словесної творчості. Автором дається аргументована відповідь на запитання, що є визначальним критерієм добору змісту, видів діяльності, методів та організаційних форм під час конструювання інтегрованих уроків. У посібнику подано цікаві засоби активізації сприймання, уяви та мислення у процесі спостережень за природою та взаєминами людей. Представлена система інтегрованих уроків відкриває учителеві широкі можливості для розкриття власної творчості та творчості своїх вихованців і покликана пробудити у дитини почуття національної гідності й свідомості, бажання творити добро. Для вчителів початкових класів, студентів педагогічних навчальних закладів.

Л.О. Варзацька

УКРАЇНСЬКА МОВА

Інтегровані уроки рідної мови і мовлення

2 клас

Посібник для вчителя

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

ББК 74.268/1Укр
В18

Варзацька Л.О.
В18 Українська мова. Інтегровані уроки рідної мови і мовлення.
2 клас: Посібник для вчителя. — Тернопіль:
Навчальна книга — Богдан, 2023. — 136 с.
ISBN 978-966-10-6991-5

У посібнику представлена інноваційна модель розвитку словесної творчості. Автором дається аргументована відповідь на запитання, що є визначальним критерієм добору змісту, видів діяльності, методів та організаційних форм під час конструювання інтегрованих уроків.

У посібнику подано цікаві засоби активізації сприймання, уяви та мислення у процесі спостережень за природою та взаєминами людей. Представлена система інтегрованих уроків відкриває учителям широкі можливості для розкриття власної творчості та творчості своїх вихованців і покликана пробудити у дитини почуття національної гідності й свідомості, бажання творити добро.

Для вчителів початкових класів, студентів педагогічних навчальних закладів.

ББК 81.2Укр-922

Навчальне видання

Варзацька Лариса Олександрівна

УКРАЇНСЬКА МОВА

Інтегровані уроки рідної мови і мовлення

2 клас

Головний редактор *Богдан Будний*

Редактор *Оксана Базан*

Комп'ютерна верстка *Тетяни Золосдової*

Підписано до друку 25.03.2022. Формат 60х84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Прагматика. Умовн. друк. арк. 7,9. Умовн. фарбо-відб. 7,9.

Видавництво «Навчальна книга — Богдан»

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №370 від 21.03.2001р.

Навчальна книга — Богдан, а/с 529, м.Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-06-07

publishing@budny.te.ua *www.bohdan-books.com*

© Навчальна книга — Богдан,
майнові права, 2023

ДО ЧИТАЧА

Художня діяльність, захоплення красою, добром — необхідні умови повноцінного розумового розвитку дитини. Чим більше абстрактних понять, узагальнень треба засвоїти на уроці, тим частіше учень має звертатися до першоджерела думки — природи, емоційно-образної діяльності. Така закономірність розумового розвитку дитини (Сухомлинський В.О. [23]).

У зв'язку з цим особливо актуальною є проблема інтегрованого навчання, зокрема інтегрованих уроків мови й мовлення.

І хоча проблема інтеграції ще не повністю досліджена, а принцип інтеграції недостатньо відображений у чинних підручниках, у навчальному процесі він торує собі шлях і пов'язується у вчительській свідомості з перспективами розвитку методичної науки.

Принцип інтеграції відповідає психічній та фізіологічній природі дитини, сутності самої мови як суспільного явища у його зв'язках з усіма аспектами багатогранного світу, і тому цілком може бути покладений у фундамент сучасної лінгводидактики.

Саме інтеграція словесної творчості з різними видами діяльності дитини (грою, спілкуванням з природою, музикою, малюванням, драматизацією) дає можливість організувати оволодіння граматичними уміннями й правописними навичками розв'язання мовленнєвих завдань, глибоко індивідуалізувати навчання, досягти значних зрушень у загальному розвитку учнів.

Автор пропонує вчителю ключ до розв'язання складної і надзвичайно актуальної проблеми інтегрованого навчання. Посібник синтезує новачі педагогічної науки, передового досвіду та авторські знахідки. Він сприяє розкриттю творчого потенціалу вчителя, виробленню власного педагогічного кредо.

Подана у посібнику система інтегрованих уроків мови й мовлення у 2-му класі різних типів загальноосвітніх шкіл побудована на основі здобутих автором наукових даних про розвивальні можливості видів діяльності (навчальної, ігрової, художньої, спостереження за довкіллям) і типологію інтегрованих уроків та принципи їх внутрішньої організації.

Автором ґрунтовно розроблено різні види мовних і мовленнєвих завдань, способи інтеграції видів діяльності та змісту навчальних предметів, прийоми управління сприйманням, уявою, мисленням, словесною творчістю в умовах диференційованого навчання.

Поставленими завданнями та метою книги зумовлена її структура. У першому розділі дається обґрунтування методики інтегрованого уроку. Наступні розділи присвячені висвітленню орієнтовної тематики інтегрованих уроків та системи цих уроків трьох основних тематичних груп, які є наскрізними протягом усіх років навчання дитини в початкових класах:

1. “Я — у світі природи”;
2. “Я — у світі культури”;
3. “Я — серед людей.

Пропонований спосіб організації уроку мови й мовлення та ряду навчальних предметів на тематично близькому дидактичному матеріалі дає можливість поєднати засвоєння рідної мови з духовним життям дитини, є ефективним засобом надання різної міри допомоги.

Теоретико-практичне значення роботи виходить далеко за межі початкової ланки освіти, оскільки становить певний інтерес для будь-якого ступеня, кожної з галузей лінгводидактики, та й не тільки теорії навчання мов.

Плідність пропонованої моделі розвитку мовленнєвих умінь апробовано автором спільно з учителями Школи передового педагогічного досвіду Житомирської області, обласної творчої групи Полтавської області, творчої групи середньої школи №4 м. Борисполя Київської області та методистами початкових класів — А.А. Федорчук, Т.О. Трохименко (Житомирська область), А.С. Кошляк, Г.П. Сімрок (Полтавська область), завучем та директором середньої школи №4 м. Борисполя Л.А. Свінковою, О.М. Череватенко.

Автор висловлює глибоку подяку всім учителям, методистам, науковцям за висловлені у процесі апробації цінні поради, побажання, зауваження щодо поліпшення змісту посібника — професору В.Ф. Паламарчук, старшим науковим співробітникам Інституту педагогіки АПН України — Н.В. Бондаренко, І.Г. Єрмакову, В.О. Мартиненко, викладачеві педагогічного коледжу м. Києва Л.В. Солдатовій.

ІНТЕГРОВАНІ УРОКИ ЯК ЗАСІБ РОЗУМОВОГО ТА МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ

Гуманізм, формування цілісної картини світу — провідні тенденції розвитку української національної школи. Особливо значимі ці ідеї для змісту початкової мовної освіти, оскільки характерною рисою дитячої творчості є синкретизм — органічне поєднання різних видів мистецтв у одній художній дії (Виготський Л.С. [12]).

Ідея інтеграції змісту й форм навчання, зокрема інтегрованих уроків, є актуальною, привертає значну увагу широкої педагогічної громадськості.

Дидактичні особливості інтеграції змісту навчання та інтегрованих уроків досліджувалися В.Р. Ільченко [16], В.Ф. Паламарчук [24], О.Я. Савченко [20] та інші. Специфіці інтегрованого уроку в малокомплектній школі присвячує своє дослідження Н.І. Присяжнюк [25]. Методичне ж забезпечення інтегрованих уроків мови потребує обґрунтування та конкретизації.

1. СУТНІСТЬ ІНТЕГРОВАНОВОГО УРОКУ

У чому полягає розвивальна сутність інтегрованих видів діяльності? Чому так важливо навчання рідної мови в початкових класах осяяти фантазією, грою, красою природи і людських взаємин, самобутньою творчістю дитини? Чому інтегровані курси та інтегровані уроки вважають важливим напрямком методичного оновлення навчально-виховного процесу в початкових класах?

Перспективність цього методичного підходу полягає передусім у тому, що він дає змогу нівелювати деякі слабкі сторони предметної системи навчання, подолати розрізненість, фрагментарність у сприйманні докільля та рідної мови і водночас, синтезуючи сильні сторони предметного викладання, створює сприятливі умови для формування у дитини здатності сприймати предмети та явища різнобічно, системно, емоційно.

Такі уроки є частковою інтеграцією змісту на відміну від повної інтеграції, коли пізнання дітей організовується за допомогою інтегрованих курсів, таких як “Докільля”, “Музика і рух”, “Художня праця”, “Я і Україна” [1; 17; 18].

Інтегровані уроки об’єднують блоки знань із різних навчальних предметів навколо однієї теми з метою інформаційного та емоційного збагачення сприймання, мислення, почуттів учнів. Це дає змогу пізнати певне явище з різних сторін, досягти цілісності знань.

Наприклад, учитель будує урок із теми “Стежками зимового лісу”. Для створення в уяві дітей літературно-художнього образу зимового

Кінець безкоштовного уривку.
Щоби читати далі, придбайте,
будь ласка, повну версію
КНИГИ.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ